

Maaseutuyritysten digitalisaatioselvitys -hanke

Loppuraportti

15.5.2021 – 31.10.2022

Hankenumero 167088

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

1. Toteuttajan nimi	2
2. Hankkeen nimi ja hanketunnus	2
3. Yhteenveto hankkeesta	2
4. Raportti	2
4.1 Hankeen tavoitteet	2
4.1.1. Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on	2
4.1.2. Hankkeen tavoitteet	3
4.2. Toteutus	3
4.2.1. Toimenpiteet	3
4.2.2. Aikataulu	6
4.2.3. Toteutuksen organisaatio	6
4.2.4. Kustannukset ja rahoitus	6
4.2.5. Raportointi ja seuranta	7
4.2.6. Toteutusoletukset ja riskit	7
4.3. Yhteistyökumppanit	8
4.4. Tulokset ja vaikutukset	8
5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi	11
6. Allekirjoittajat ja päiväys	11

1. Toteuttajan nimi

Koillis-Suomen kehittämissyhtiö Naturpolis Oy.

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Maaseutuyritysten digitalisaatioselvitys: 167088.

3. Yhteenveto hankkeesta

Maaseutuyritysten kasvun ja kehittämisen näkökulmasta digitaalisuuden hyödyt ovat mittavia. Sähköisten kanavien ja digitaalisten palveluiden avulla yritykset tavoittavat uusia asiakasryhmiä ja voivat parantaa asiakaspalveluaan, liiketoimintamahdollisuuksiaan ja saavutettavuuttaan. Palvelujen kehittäminen vaatii yrityksiltä luotettavia tietoliikenneyhteyksiä, riittävää tieto- ja osaamisperustaa, ajantasaisia laitteita ja ohjelmistoja. Lisäksi toiminnan kehittämisessä yrittäjiä tukisi mahdollisuus digitukeen. Etätyön ja monipaikkaisen työn lisääntyminen avaavat nekin digitalisaation myötä uusia liiketoimintamahdollisuuksia maaseudulle, mutta haasteena on usein yhteyksien toimivuus harvaan asutulla maaseudulla ja rajan pinnassa. Hankkeen tavoitteena oli selvittää maaseudulla toimivien yritysten digitalisaation nykyistä tasoa ja kehittämistarpeita. Hankkeessa kartoitettiin myös digitukipalvelun tarvetta ja etä- ja monipaikkaisen työn tilannetta. Kyselyissä otettiin huomioon myös verkkoyhteyksien tilanne ja projektipäällikkö selvitti yhteistyössä Kuusamon kaupungin kanssa verkkoyhteyksiä konkreettisesti mittaamalla sekä soittamalla alueen yrityksille ja kyläyhdistyksille.

Yritysten digitaalisten palvelutarpeiden kyselyn tavoitteena oli saada kattava kuva digitalouden nykytilasta sekä kehittämistarpeista Kuusamon ja Taivalkosken yritysten näkökulmasta. Selvitys toteutettiin verkkokyselyn ja täydentävien haastatteluiden menetelmin. Kyselyyn saatiin 131 vastausta. Vastaajista 93% oli alle 10 henkilön mikroyrityksiä ja loput alle 50 henkilöä työllistäviä pienyrityksiä. Liki neljännes vastaajista toimii muun palvelutoiminnan piirissä ja viidennes alkutuotannon parissa. Hankkeen kylätoimijoille laadittiin kysely maaseudun digitaalisten mahdollisuuksien kartoittamiseksi Kuusamossa ja Taivalkoskella sekä Kuusamon Kumppanuustalon yhdistyksille. Kyselyyn vastasi 28 kylätoimijaa.

Hankkeessa teetettiin työpöytätyömuksena kolme materiaalia: Monipaikkaisuus Koillismaahan seudulla tilastojen näkökulmasta, Etätyötilat- ja käytännöt – Asiantuntijahaastatteluiden antia sekä Monipaikkaisuuden kirjallisuuskatsaus. Tavoitteena oli saada kooste olemassa olevista selvityksistä liittyen monipaikkaiseen asumiseen ja etätyön lisääntymiseen sekä niissä tarvittaviin digiratkaisuihin ja fyysisiin tiloihin.

Hankkeessa tehtiin 20 yritykselle tarkempi 0,5 päivän mittainen yrityskohtainen tarvekartoitus. Tarvekartoituksiin osallistui 20 yritystä. Yrityskohtaisista tarvekartoituksista koostettiin raportti ja niiden perusteella infopäivien aihealueiksi valikoitui: 1. Sosiaalisen median tehokkaampi hyödyntäminen. 2. Pilvipalveluiden ja Googlen ilmaisten palveluiden käyttöönotto ja nykyisen käytön tehostaminen. 3. Kotisivujen kuntokartoitus mm. hakukoneoptimointi, latautuminen, kävijäseuranta. 4. Tietoturva. Infopäiviä järjestettiin neljä ja niihin osallistui yhteensä 20 henkilöä.

Hankkeen työpakettien materiaaleista laadittiin kehittämissuunnitelma, jossa otettiin huomioon digitukipalvelut, etä- ja monipaikkainen työ sekä verkkoyhteydet. Suunnitelmaa käytetään jatkotoimenpiteiden suunnittelussa.

4. Raportti

4.1 Hankeen tavoitteet

4.1.1. Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on

Hankeen ylemmän tason tavoitteet liittyvät Kuusamon kaupungin ja Taivalkosken kunnan strategioihin. Kuusamon kaupungilla on olemassa oleva kaupunginstrategia vuosille 2021–2028. Taivalkosken kunnassa

on työnalla uusi kuntastrategia ja käytettävissä oleva versio on vuoteen 2021. Kuusamon kaupungin strategisena tavoitteena on olla kasvava, viihdyttävä, kuuluisa ja omavarainen. Toimenpidekokonaisuuksissa ovat mukana hankkeeseen liittyen yritykset, monipaikkaisuus, digitalisaatio sekä kylät. Strategian mukaan kaupungille haetaan kasvua säilyttämällä hyvä palvelutaso ja osin parantamalla kehittämällä sähköisiä palveluja. Digitalisaatiossa otetaan ”kolmiloikka”, joka tuo yhteydet, kyvykkyydet ja palvelut hyvälle tasolle koko Kuusamossa. Taivalkosken kunnan strategiassa painopisteosiossa elinympäristön ja elinvoiman kehittäminen yhtenä tavoitteena on etätyön kehittäminen, jota vahvistetaan toimenpiteellä Suomen laajin laajakaista ja sen käytön aktivointi. Toisena tavoitteena on osa-aika-asukkaiden lisääminen mm aktivoimalla osa-aika-asukkaita asumaan pidempään ja mahdollisesti muuttamaan.

4.1.2. Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteet tiivistetysti

1. Selvittää maaseudulla toimivien yritysten digitalisaation nykyistä tasoa ja tilannetta sekä kehittämissuunnitelmia ja –tarpeita.
2. Selvittää, millaisia digitaalisia ratkaisuja ja osaamista Kuusamon ja Taivalkosken yritykset kokevat tarvitsevansa liiketoimintansa kehittämiseksi, ja lisätä tietoutta ja osaamista näihin tarpeisiin liittyen järjestämällä infopäiviä tai työpajoja.
3. Selvittää monipaikkaiseen asumiseen ja etätyön lisääntymiseen liittyen asiakastarpeita, sekä niihin vastaamiseksi yritysten kokemat digiratkaisujen kehittämistarpeet.
4. Digitukipalvelun tarvekartoitus ja siihen liittyvän toteutussuunnitelman koostaminen sekä tarjolla olevien digitaalisten palvelutarjotin –ratkaisujen soveltuvuuden arviointi.
5. Selvittää fyysisiin etätyötiloihin kohdistuvaa kysyntää ja mahdollisuuksia niiden tarjontaan.
6. Valokuitu- ja 4G / 5G –verkkoyhteyksien kattavuuden edistäminen runkoyhteyksiä, tukiasemaverkkoja ja tilaajayhteyksiä hyödyntäen yhteistyössä operaattorien kanssa.
7. Kylien ja taajamien valokuituyhteyksien (kyläverkkojen) tarpeet ja niihin liittymisen halukkuuden selvitys Kuusamossa sekä tarvittavat hankesuunnitelmiin liittyvät jatkotoimenpiteet

4.2. Toteutus

4.2.1. Toimenpiteet

Hankkeelle tehtiin toteutussuunnitelma aikatauluineen hankkeen alussa. Hankkeen toimenpiteet jakautuivat neljään työpakettiin, jotka sisälsivät asiantuntijapalveluita. Kaikki asiantuntijapalvelut kilpailutettiin. Työpakettin neljä kehityssuunnitelmien laatiminen muutettiin hankesuunnitelman muutoksella asiantuntijatyöstä palkoiksi. Työn toteutti hankkeeseen palkattu projektikoordinaattori.

TP1 Maaseudun palveluntarpeiden kysely

Yritysten digitaalisten palvelutarpeiden kyselyn toteutti Witmill Oy (Liite 1). Selvityksen tavoitteena oli saada kattava kuva digitalouden nykytilasta sekä kehittämistarpeista Kuusamon ja Taivalkosken yritysten näkökulmasta. Selvitys toteutettiin verkkokyselyn ja täydentävien haastatteluiden menetelmin. Painopiste yrityskyselyssä oli verkon hyödyntämisessä liiketoimintaan. Samalla kartoitettiin mm. tarpeita digituelle, verkkoyhteyksien parantamiselle, yritysten osaamisen kehittämiseksi ja verkkokaupan (esimerkiksi maaseudun yritysten yhteinen digitaalinen palvelutarjotin) hyödyntämiseksi. Kyselyn tuottamaa kuvaa syvennettiin temaattisilla haastatteluilla. Selvitys toteutettiin marraskuussa 2021. Kysely lähetettiin monikanavaisesti Kuusamon ja Taivalkosken 600 yritykselle ja siihen saatiin 131 vastausta.

Vastausprosentiksi muodostui järjestelmästä lähetetyn kyselyn osalta 20 %. Tyypillinen vastaaja on pieni palveluyritys tai elinkeinonharjoittaja. Vastaajista 93% oli alle 10 henkilön mikroyrityksiä ja loput alle 50 henkilöä työllistäviä pienyrityksiä. Liki neljännes vastaajista toimii muun palvelutoiminnan piirissä ja viidennes alkutuotannon parissa.

Sama toimija toteutti hankkeen kylätoimijoille suunnatun kyselyn maaseudun digitaalisten mahdollisuuksien kartoittamiseksi. Kysely lähetettiin myös 46 yhdistykselle ja seuralle Kuusamossa ja Taivalkoskella sekä Kuusamon Kumppanuustalon yhdistyksille. Kyselykutsua välitettiin myös uutiskirjettä ja postituslistoja hyödyntäen. Tavoitteena oli saada kuva kylätoiminnasta ja digitaalisuuden merkityksestä. Kyselyssä kartoitettiin mm verkkoyhteyksien tilannetta, digitukitarvetta sekä halukkuutta tarjota kylätaloa etätyöskentelypisteeksi. Vastauksia saatiin 28, joista 13 tuli sähköpostikutsun tuloksena (vastausprosentti 28 %) ja 16 avoimesta verkkolinkistä.

Työpakettiin sisältyi myös projektipäällikön selvitystyötä. Hän kartoitti verkkoyhteyksien tilannetta haastavilta alueilta ja kävi Petri Pesosen kanssa mittausreissuilla Kuusamosta koilliseen ja itään (Suinininki, Rieki, Heikkilä), Kuusamosta etelään (Soivio, Murtovaara, Irni) sekä Kuusamosta länteen (Kuolio, Jokilampi, Kurkijärvi).

Projektipäällikkö perehtyi alueen digitalisaatiotarpeisiin soittamalla yhden suunnan (Kuusamo-Nissinvaara-Määttälänvaara) 25 yritykselle syksyllä 2021, kun Määttälänvaaran koululle oltiin vetämässä valokuitua. Kesästä 2021 alkaen Koillisnet on myynyt edullisesti valokuituliittymiä Kuusamon taajamaan. Kesällä 2022 Koillisnet veti valokuituja yhteiskaivuna Carunan kanssa Torangin, Tolpanniemen ja Lahentauksen asiakkaille. Kyläaktiivi on jo kerännyt 67 kuituyhteyttä harkitsevan nimet Kantokylän, Sossonniemen ja Törmäsenvaaran suunnilta.

Yhteistyö kuituverkkoyhtiöiden ja Kuusamon kaupungin kanssa sujui hankkeen aikana hyvin, mutta mobiiliverkkoyrityksiin oli vaikeaa saada keskusteluyhteyttä. Taivalkoskella valokuituyhteydet ovat kunnossa.

TP2 Tiedonkeruu

Työpakettia kaksi toteutettiin ostopalveluna (MDI) ja hankkeessa teetettiin työpöytätyöskentelyksi kolme materiaalia: Monipaikkaisuus Koillismaan seudulla tilastojen näkökulmasta (liite 2), Etätyötilat- ja käytännöt – Asiantuntijahaastatteluiden antia (liite 3) sekä Monipaikkaisuuden kirjallisuuskatsaus (liite 4). Tavoitteena oli saada kooste olemassa olevista selvityksistä liittyen monipaikkaiseen asumiseen ja etätyön lisääntymiseen sekä niissä tarvittaviin digiratkaisuihin ja fyysisiin tiloihin. Tarkemmat tulokset ovat liitteissä 2,3, ja 4 ja jatkotoimenpide-ehdotukset kehittämissuunnitelmassa (liite 6).

Vapaa-ajan asuntojen omistajista suurin osa oli Oulun seudulta 29,8 %. Koillismaalaisia mökkien omistajista oli 23,8 % ja Helsingin seudulta 14,0 %. Koillismaalla teki selvityksen mukaan n. 630 henkilöä töitä muualla kuin kotikunnassaan (pendelöivät, 2018). Arvion mukaan vuonna 2018 etätöitä Koillismaalla teki 150 henkilöä.

TP3 Infopäivät ja yrityskohtaiset tarvekartoitukset

Hankkeessa oli mahdollista tehdä halukkaille yrityksille tarkempi 0,5 päivän mittainen yrityskohtainen tarvekartoitus. Tarvekartoituksen toteutti ostopalveluna Digi- ja mainostoimisto Davas Oy kevään ja kesän 2022 aikana. Tarvekartoitukseen osallistui 20 yritystä. Kohderyhmäksi valikoitui työpaketissa 1 kyselyyn osallistuneet yritykset, jotka olivat ilmoittaneet halukkuutensa osallistua tarvekartoitukseen (58 kpl). Hyvän

toimintatavan mukaan projektipäällikkö ilmoitti näille yrityksille etukäteen, että asiantuntijat ottavat heihin yhteyttä hankkeen jatkotoimenpiteenä. Tarvekartoituksen aikataulu venyi koronasairastumisien vuoksi ja tarvekartoitusten työpajaa ei pidetty, koska infopäivät piti saada toteutettua ennen hankkeen loppua. Yrityskohtaisista tarvekartoituksista koostettiin raportti (liite 5) ja niiden perusteella löytyi konkreettisia aihealueita infopäiville.

Infopäivät järjestettiin myös ostopalveluna lokakuussa 2022 (Davas Oy). Kyselyjen perusteella aihealueeksi oli valikoitunut: 1. Sosiaalisen median tehokkaampi hyödyntäminen. 2. Pilvipalveluiden ja Googlen ilmaisten palveluiden käyttöönotto ja nykyisen käytön tehostaminen. 3. Kotisivujen kuntokartoitus mm. hakukoneoptimointi, latautuminen, kävijäseuranta. 4. Tietoturva. Infopäiviä järjestettiin neljä ja niihin osallistui yhteensä 20 henkilöä. Infot järjestettiin iltapäivisin ja ne olivat kestoltaan noin 3-4 tuntia. Infojen materiaali on tallennettu hankkeen tiedostoihin. Tietoturvainfosta on Teams-tallenne.

TP4 Kehityssuunnitelmien laatiminen

Kehityssuunnitelmat oli alun perin tarkoitus järjestää ostopalveluna, mutta hankesuunnitelmanmuutoksella se vaihdettiin palkoiksi. Tuotoksena syntyi Kehityssuunnitelma 2022: digituki, etä- ja monipaikkainen työ ja verkkoyhteydet (liite 6). Kehityssuunnitelmasta löytyy niin kuntakohtaisia osia kuin hankkeen aikana alueen yrityskehittämisestä esille tulleita aihealueita. Hankesuunnitelman mukaan kehittämissuunnitelman kommentoivat kuntien edustajat ja Naturpoliksen henkilöstö.

Viestintä

Hankkeen viestintää toteutettiin viestintäsuunnitelman mukaisesti Naturpoliksen kanavien sekä paikallisten tiedotusvälineiden kautta. Projektipäällikkö viesti henkilökohtaisesti projektin etenemisestä yritysten edustajille sekä sidosryhmille. Projektipäällikkö osallistui myös muiden tahojen tilaisuuksiin, jotka katsottiin projektin kannalta hyödyllisiksi. Visuaaliseen ilmeeseen ovat kuuluneet Naturpoliksen ja rahoittajien logot sekä kumppaneiden logot viestittäessä selvityksistä.

Vuosi 2021 viestintätoimenpiteet:

Seinäjuliste	elokuu, Naturpoliksen tilat
Projektin aloitus	syyskuu, Naturpolis-viestintä, paikallislehdet
Työpöytäselvityksen aloitus	lokakuu, Naturpolis-viestintä
Digitalisaatioselvityksen aloitus	marraskuu, Naturpolis-viestintä
Digitalisaatioselvityksen tulokset	joulukuu, Naturpolis-viestintä, paikallislehdet*
Työpöytäselvityksen tulokset	joulukuu, Naturpolis-viestintä, paikallislehdet*

* Naturpolis mediatiedotteet ja muu viestintä. Lehdet eivät reagoineet.

Vuosi 2022 viestintätoimenpiteitä:

- MDI:n monipaikkaisuusselvityksen purkutilaisuus Naturpolis-henkilökunnalle 10.1.2022
- Älykkään matkailuliikenteen Työpaja. Pohjois-Pohjanmaan ELY, 24.2.2021
- Maaseutuyritysten Digitalisaatioselvitys-hankkeen esittely Naturpolis-henkilöstölle 14.3.2022
- Maaseutuyritysten tietoliikenne- ja digitalisaatiotarpeiden huomioiminen Kuusamon kaupungin Pekka Kantolan alustuksen osana Verkkojen yhteisrakentamis-tiedotustilaisuudessa. Muut osapuolet Caruna Oyj, Koillisnet Oy, Kaisanet Oy ja Oulun seudun sähkö 17.3.2022
- Projektipäällikkö piti Seudulliselle Kehitystyöryhmälle esitelmän Maaseutuyritysten digitalisaatioselvityksestä 7.4.2022

- Koillissanomat 25.4.2022: "Digitalisaatioselvitys jatkuu yritystapaamisilla". Tiedote Davaksen asiantuntijapalvelun aloituksesta.
- Naturpoliksen tiedote sidosryhmille ja lehdistölle 15.6.2022
- Yrityskohtaisten tarvekartoitusten julkistustilaisuus Naturpoliksen henkilöstölle ja sidosryhmille 27.9.2022.
- Lehti-ilmoitus infopäivistä, Koillissanomat 5.10.2022. Lisäksi tiedote lähetettiin sidosryhmille sähköpostilla. Tilaisuuksia markkinoitiin Naturpoliksen facebook-sivuilla ja julkaisu jaettiin Kuusamon ja Taivalkosken yrittäjien facebook-sivuille.

4.2.2. Aikataulu

Hankkeen alkuperäinen toteutusaikataulu oli 15.5.2021-31.3.2022, mutta hanke alkoi elokuussa 2021. Hankkeelle haettiin jatkoaika maaliskuussa 2022, jotta kaikki toimenpiteet saataisiin toteutettua. Hankkeen uudeksi päättymisajankohdaksi tuli 31.10.2022.

4.2.3. Toteutuksen organisaatio

Hanketta hallinnoi Koillis-Suomen kehittämissyhtiö Naturpolis Oy. Hankkeen toteutuksesta vastasi projektipäällikkö Tauno Korpela 16.8.2022-31.5.2021 ja hankkeen projektikoordinaattorina toimi Sanna-Mari Kynkäänniemi 1.5.2022-31.10.2022. Projektisihteerinä toimi Jenni Vähä 25.4.2022 saakka ja Janika Marjala 2.5.2022 alkaen. Tässä välissä projektisihteerinä sijaisti Sari Ronkainen.

Hankkeen ohjausryhmä koostui seuraavista organisaatioiden jäsenistä ja varajäsenistä:

Jari Hentilä	Naturpolis Oy
Kirsi Kuosku	Naturpolis Oy
Pekka Kantola	Kuusamon kaupunki
Leena Virkkunen (Sami Kuusela)	Taivalkosken kunta.

Asiantuntijajäsenet:

Tauno Korpela, projektipäällikkö	Naturpolis Oy
Sanna-Mari Kynkäänniemi, projektikoordinaattori	Naturpolis Oy
Jenni Vähä, projektisihteerinä	Naturpolis Oy
Janika Marjala, projektisihteerinä	Naturpolis Oy

Rahoittajan edustaja:

Pirjo Onkalo (Kukka Kukkonen)	ELY-keskus
-------------------------------	------------

4.2.4. Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen hyväksytty rahoitussuunnitelma on taulukossa 1. Hanke toteutettiin 100 % julkisella rahoituksella.

Taulukko 1. Hankkeen rahoitussuunnitelma.

Rahoituslaji	Hyväksytty rahoitus
Maaseuturahasto (100%)	127 400,00 €

Taulukko 2. Tukipäätöksessä hyväksytty hankkeen kustannusarvio sekä toteutuneet kustannukset hankkeen päättyessä.

Kustannuslaji	Tukipäätöksen kustannusarvio	Toteuma	Budjetin yli/alijäämä
Palkat	68 064,52 €	68 887,95 €	-823,43 €
Ostopalvelut	43 000,00 €	38 507,80 €	4 492,20 €
Flat rate (24 %)	16 335,48 €	16 533,11 €	-197,63 €
Yhteensä	127 400,00 €	123 928,86 €	3 471,14 €

4.2.5. Raportointi ja seuranta

Hanketta toteutettiin hankesuunnitelman mukaisesti projektipäällikön, projektikoordinaattorin, projektisihteerin, yhteistyökumppaneiden, ulkopuolisten palveluntarjoajien ja yritysten yhteistyönä. Hankkeen ohjausryhmä seurasi ja ohjasi toteutusta. Ohjausryhmän kokouksissa käytiin läpi hankkeen taloutta, toimenpiteiden etenemistä sekä mahdollisia muutostarpeita toteutuksessa. Ohjausryhmänkokouksista pidettiin pöytäkirjaa. Kokouksen jälkeen pöytäkirja lähetettiin jäsenille sähköpostilla. Pöytäkirjaa oli viikko aikaa kommentoida, sen jälkeen pöytäkirja katsottiin hyväksytyksi. Kokouksia järjestettiin 3 kappaletta, joista kaikki järjestettiin etäkokouksina Microsoft Teamsin välityksellä. Viimeinen ohjausryhmän kokous järjestettiin 30.11.2022. Ohjausryhmä käsitteli ja hyväksyi hankkeen loppuraportin ja antoi hankkeesta seuraavan lausuman: Hankkeen ohjausryhmä totesi hankkeen toteutuneen yltäavoitteiden mukaisesti. Hankkeessa on tehty paljon töitä erilaisten aiheiden ympäriltä ja työpaketit ovat toteutuneet. Myös tavoitteena olevat tuotokset ovat syntyneet. Hankkeessa on syntynyt toimintaa kohteisiin ja yritysten toimintaan. Hankkeen aikana on kuituverkkojen rakentamisoperaatio käynnistynyt aktiivisesti. Maaseutuyritysten tietopohja tarpeista on lisääntynyt. Tämä on edesauttanut markkinaehtoisten toimijoiden suunnittelua ja työtä verkko-operaattoreiden osalta. Yritysten digikehitystä on aktivoitu hankkeen myötä. Hankkeen tulokset ovat käytettävissä myös markkinaehtoisille toimijoille, mikä edelleen edesauttaa kehittämistyötä ja suunnittelua. Tulosten arviointi on kokonaisuutena hyvä. Hankkeessa tuotetusta kehittämissuunnitelmasta on hyötyä uusien kehittämishankkeiden rahoituksen haussa. Ohjausryhmän lisäksi hankkeen tuloksista raportoitiiin hankkeen yhteistyökumppaneille.

4.2.6. Toteutusoletuksien ja riskien

Hankkeen hallinnoijana toimi Koillis-Suomen kehittämissuunnitelma Naturpolis Oy. Hankkeen yhteistyökumppaneina olivat Kuusamon kaupunki ja Taivalkosken kunta. Hankkeessa tehtiin yhteistyötä maaseudulla toimivien yritysten ja kyläyhdistysten kanssa sekä huomioitiin yhteistyötahoina myös hankekuntien kanssa yhteistyössä olevat verkko-operaattorit.

Hankkeen suunnitteluvaiheessa toteutuksen riskiksi arvioitiin, että suunnitelmiin ei löydy riittävästi konkreettisia sisältöjä jatkotoimenpiteiden pohjaksi tai yritykset eivät osaa tunnustaa omia kehittämistarpeitaan. Yritykset kuitenkin vastasivat hankkeen kyselyihin aktiivisesti ja suunnitelmia päästiin koostamaan hankkeen kehittämissuunnitelmaan. Yritykset tunnustivat myös kehittämistarpeitaan, joihin vastattiin jo hankeaikana infotilaisuuksilla. Kehittämissuunnitelmaan on koottu sisältöä jatkotoimenpiteiden pohjaksi.

Suunnitteluvaiheessa riskiksi arvioitiin myös, että yrityksiltä tai kylätoimijoilta ei löydy kiinnostusta kyläverkkojen kehittämiseen. Vaikka kyselyn mukaan pääosin yhteydet olivat kunnossa Kuusamossa, löytyi myös kehittämiskohteita niin yrityksistä kuin kylätoimijoilta. Taivalkosken kunnassa valokuituyhteydet ovat kunnossa ja Kuusamon kaupunki on tehnyt tiivistä yhteistyötä kuituverkkoyritysten kanssa. Mobiiliverkko-operaattoreiden kanssa oli hankeaikana erittäin vaikea päästä keskusteluyhteyteen.

Hankkeen kokonaisuuden toteuttamiseksi katsottiin, että projektipäällikön rekrytoinnin onnistuminen on tärkeää hankkeen onnistumisen kannalta. Hankkeen toimenpiteet saatiin kuitenkin toteutettua, vaikka hankkeen aikana tapahtui muutoksia projektipäällikön ja projektisihteerin osalta. Naturpoliksen

henkilöstön tuki vaikutti osaltaan hankkeen jatkuvuuteen. Hankkeen työpaketit koostuivat suurelta osin asiantuntijapalveluista, mikä osaltaan mahdollisti hankkeen toimenpiteiden toteutuksen henkilöstön vaihtuessa.

4.3. Yhteistyökumppanit

Tärkeimmät yhteistyökumppanit hankkeessa ovat olleet Kuusamon kaupungin ja Taivalkosken kunnan edustajat. Kuusamossa on toiminut kolme vuotta kuukausittain kokoontuva noin 20 hengen digitukityöryhmä, jonka toiminnassa projektipäällikkö on ollut mukana ja tuonut esille yritysten tarpeita. Projektipäällikkö teki yhteistyötä myös Kuusamo-opiston ja Koillismaan aikuiskoulutuksen asiantuntijoiden kanssa keskustelemalla hankkeessa esille nousseista koulutusteemoista.

Verkkoinfran kehittämisessä keskustelukumppaneina olivat Loihteen, Carunan, Telian, Tieran, Kisanetin, Oulunseudun Sähkön ja Koillisnetin asiantuntijat. Yhteyksien mittauksessa tärkeä kumppani oli Tieran (Kuusamon kaupungin) Petri Pesonen. Kuusamon kaupungin Petri Lohi vastasi kartta-aineistosta ja lisäsi selvityksen kohteet (600 yritystä) kartalle.

Hankkeen yhteistyökumppaneina olivat myös kyläyhdistykset ja Koillisen Kumppanit. Yrittäjäyhdistysten edustajien kanssa myös kommunikoiitiin. Ostopalvelujen toteuttajien kanssa yhteistyö oli antoisaa.

Tutkimuspuolen osalta projektipäällikkö teki yhteistyötä Oulun yliopiston / Saalasti-instituutin edustajien kanssa, painopisteenä monipaikkaisuus ja digitalisaatio. Liikkumisen digitalisaation osalta keskeinen sidosryhmätaho oli Fit Me-projektin asiantuntijat: tutkimustahoina VTT ja Lapin yliopisto, useista yritystahoista mainittakoon Matkahuolto.

Matkailun ja liikkumisen digitalisaatioon ei ollut erillistä työpakettia Maaseutuyritysten digitalisaatiohankkeessa. Kuitenkin rahoitushakemuksessa on huomioitu: "Sähköisten kanavien ja digitaalisten palveluiden avulla yritykset tavoittavat uusia asiakasryhmiä ja voivat parantaa asiakaspalveluaan ja saavutettavuuttaan. Maaseudulla esimerkiksi sosiaali- ja terveysala, matkailu sekä liikenne voisivat hyödyntää digitalisaation mahdollisuuksia enemmänkin." Projektipäällikkö osallistui Fit Me-projektin workshoppeihin ja tietoisuuteen, joiden tavoitteena oli tiedon keruu Koillismaan digitalisaatiokehittämisen hyödyksi. Kyseessä oli VTT:n ja Lapin yliopiston vetämä yhteiskehittämishanke. Fit Me-hankkeessa on mukana Suomen parhaat matkailun ja liikkumisen digitalisaation osapuolet. Projektipäällikkö kertoi Koillismaan digitalisaatio-kehittämisen tuloksista hankkeen tapahtumissa.

Pohjois-Pohjanmaan ELY on ollut tärkeä kumppani hankkeiden rahoituksessa ja opastuksessa. ELYt ovat olleet kumppaneita myös liikkumisen digitalisaatiossa ja aikataulujen kehittämisessä ylimaakunnallisten reittien osalta. Projektipäällikkö osallistui 1.2.2022 ELYn joukkoliikennetyöpajaan.

4.4. Tulokset ja vaikutukset

Hankkeen tuloksina on syntynyt monikäyttöisiä selvityksiä ja raportteja, joita voidaan edelleen hyödyntää kehittämistyössä. Hankkeessa selvitettiin maaseudulla toimivien yritysten digitalisaation nykyistä tasoa ja tilannetta sekä kehittämissuunnitelmia ja -tarpeita. Selvityksen perusteella saatiin tietoa, millaisia digitaalisia ratkaisuja ja osaamista yritykset kokevat tarvitsevansa liiketoimintansa kehittämiseksi. Vastavuoroisesti jaettiin tietoutta ja osaamista näihin tarpeisiin liittyen järjestämällä infopäiviä tai työpajoja. Osaamistarpeiden lisäksi kartoitettiin digitukipalvelun tarvetta ja laadittiin siihen liittyvä toteutussuunnitelma osana kehittämissuunnitelmaa. Kyselyissä selvitettiin yritysten kiinnostusta maaseudun digitaaliseen palvelutarjontaan –ratkaisuun. Monipaikkaiseen työskentelyyn liittyen hankkeessa kartoitettiin etätyöskentelyn tilannetta Koillismaalla. Kylien ja taajamien valokuituyhteyden (kyläverkkojen) tarvetta ja niihin liittymisen halukkuutta selvitettiin hankkeen aikana. Monipaikkaisuus ja verkkoyhteydet otettiin huomioon kehittämissuunnitelmassa.

TP1

Yritysten digitaalisten palvelutarpeiden kysely yrityksille ja kyläyhdistyksille (Liite 1). Yrityksiä tavoitettiin 131 ja kyläyhdistyksiä 28. Tarkemmat tulokset ovat Kehittämissuunnitelmassa, liite 6.

Yrityskyselyn tuloksia

- Yritysten digitaaliset valmiudet ovat keskimäärin perustasolla, joten kehittämistarpeita riittää.
 - Yli puolella yrityksistä on käytössään sähköposti, verkkosivut ja some-tili. Pilvipalveluita käyttää liki joka toinen, kun taas verkkomarkkinointia on harvemmalla kuin joka kolmannella. Harvemmalla kuin kuudenneksella on oma verkkokauppa tai toiminnanohjausjärjestelmä. Joka kymmenes yritys myy tuotteitaan jonkun toisen alustalla; tyypillisimmin käytetään kotimaisia verkkokauppoja, mutta muutamia mainintoja on myös kansainvälisistä alustoista kuten majoituspalveluissa Booking.comista. Avoimia rajapintoja, verkottuneita laitteita tai datan hyödyntämistä on vain harvalla yrityksellä.
- Yritykset itsekin näkevät liiketoimintamahdollisuuksia digiratkaisujen ja –valmiuksien kehittämisessä.
 - Noin puolet näkee mahdollisuuksia verkkomarkkinoinnin ja osaamisen kehittämisessä.
 - Yli kolmannes näkee mahdollisuuksia datan hyödyntämisessä ja prosessien automatisoinnissa.
- Yli kolmanneksessa vastanneissa yrityksissä on kiinnostusta erilaisia digituen yrityspalveluita kohtaan:
 - Yritykset toivovat konkreettisia, liiketoiminnan ja osaamisen kasvua tukevia toimenpide-ehdotuksia, joihin on helppo ottaa kantaa esimerkiksi verkko-osaamista kehittävää valmennusta. Liki joka toinen vastaajista on kiinnostunut seudun palveluiden yhteisestä verkkomarkkinoinnista, verkko-osaamisen kehittämisestä, verkkoyhteyksien parantamisesta ja seudun yritysten yhteisestä markkinapaikasta (esim. työkalujen tai henkilöstön vuokraamiseksi) ja noin kolmanneksella kiinnostaa seudun yhteinen digitaalinen palvelutarjotin (verkkokauppa tai alusta) ja seudun yritysten yhteinen verkostoitumispalvelu (esim. some).
 - Vastaajista 67 % on melko tai erittäin halukas tarjoamaan palveluitaan seudun yhteisellä alustalla.
- Osa yrityksissä on digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisessä muita pidemmällä, joten seudun yritysten välistä vertaisoppimista tukemalla voitaisiin parantaa keskimääräisiä digivalmiuksia, lisätä verkostoitumista, edistää keskinäistä palvelumyyntiä ja luoda mahdollisuuksia yhteisten palvelutarjottimien kehittämiseksi.
 - Muutamalle haastateltavalle verkkosivujen perustamiseen liittyvä yleisvalmennus olisi tarpeellinen.
 - Alustojen käyttö vaikuttaa vähäiseltä, vaikka monilla aloilla se voisi tarjota näkyvyyttä ja relevantin myyntikanavan kasvun mahdollistamiseksi – vertaistuki voisi madaltaa myös kokeilukynnystä niiden osalta, mutta se edellyttäisi esim. toimialakohtaisia tapahtumia, palveluita tai tiedottamista (esim. matkailu, hyvinvointi, rakennuttaminen ja kiinteistöt)
- Myös infran kehittämisellä on osalle vastanneista yrityksistä suuri merkitys, vaikka valtaosa kokeekin yhteyksiensä vastaavan liiketoiminnan tarpeita – valokuitutarpeita ilmenee niin kyselyssä kuin haastatteluissakin, esim. Kuusamon keskustan osalta.

Kyläyhdistyskyselyn tuloksia

- Vastanneista kylätoimijoista 66 %:lla oli säännöllistä ja melko aktiivista toimintaa. Kylätoimijoista oli toimintaa 75 %:lla vähintään useamman kerran vuodessa. Osallistujien määrä vaihteli alle kymmenestä yli sataan. Kylätoiminta pitää sisällään kokouksia, kylätapahtumia esim. jouluna, talkoita esim. maisemanhoitoon, liikuntapaikkojen tai ulkoilureittien huoltoon liittyen, kalastustapahtumia, kursseja, myyjäisiä, kesäteatteria, lehden julkaisua, kahvituksia, tansseja ja retkiä. Yli puolella vastanneista kylätoimijoista oli some-tili ja verkkosivut. Omat tilat löytyivät 38 %:lla, esimerkiksi kylätalo tai vastaava. Kaksi yhdistystä tarjoaa digitukea kyläläisille ja kolmella on yhteiskäytössä oleva tietokone tai muu päätelaite. Yksitoista vastaajaa arvioi, että kylätiloissa voisi tarjota digitukea. Vain kaksi vastaajaa arvioi, että kylätiloja voisi tarjota co-working-tiloiksi etätyöntekijöille tai yksinyrittäjille. Joka toinen kylätoimija järjesti verkon välityksellä toimintaa. Useimmiten kyse oli verkkokokouksista, mutta jonkin verran järjestettiin myös tiedottamista, etäretkiä, koulutuksia, luentoja, webinaareja ja tietoiskuja.

Tp2

Työpaketissa tuotettiin työpöytätyömuksena kolme materiaalia: Monipaikkaisuus Koillismaahan seudulla tilastojen näkökulmasta (liite 2), Etätyötilat- ja käytännöt – Asiantuntijahaastatteluiden antia (liite 3) sekä Monipaikkaisuuden kirjallisuuskatsaus (liite 4). Tarkemmat tulokset ovat liitteissä 2,3, ja 4 ja jatkotoimenpide-ehdotukset kehittämissuunnitelmassa (liite 6).

Esimerkkejä etätyön edistämisestä:

- Asumiskokeilut (Some-viestintä, paikallismedia - Palvelumuotoilu kokeilun palautteen perusteella)
- Etätyöloima (Erillinen etätyötila / pääsy etätyöhubiin sopimushinnalla)
- Etätyöpiste mökissä (varauksessa täppä: työpiste tai työhuone)
- Palvelut (lounas, lastenhoito, liikuntapalvelut)
- Etätyöhubi (Ei vain toimistotilaa: tarvitaan yhteisömanageri yms sekä houkuttelevaa toimintaa)
- Etätyöhubiverkosto: palvelujen käyttö eri puolilla Suomea (mm. Crazy Town, Innovation Hub). Sijainti, saavutettavuus ja lähipalvelut hubin ympärillä.

Suomessa on jo nyt etätyöntekijä-verkostoja, esimerkiksi Crazy Town. Siihen liittymällä, jäsenmaksun maksamalla voi tehdä töitä kaikkien verkoston jäsenien tiloissa. Esimerkiksi MDI on liittynyt verkostoon. Työskentelemällä eri paikkakuntien Crazy Town yhteisöissä saa samalla kontakteja sekä uutta osaamista muilta verkoston yrityksiltä ja työntekijöiltä.

Naturpoliksen yrityspalvelut löysi co-working teemasta innostuneen alueelle muuttajan, joka perusti Co-working toimitilan (Toimistohotellin) syksyllä 2021 Kuusamon juustomeijerin vapaaksi jääneisiin toimistotiloihin.

Maaseutuyritysten digitalisaatioselvitys- hankkeen selvityksessä kysyttiin kyläyhdistysten innokkuudesta tarjota kylätalojansa etätyöhön, muttei tähän innostuttu. Sen sijaan mökkivarausketjut, kuten Lomarengas ovat selvittäneet ja huomioineet tarpeita ja opastanut varaamonsa mökkiyrittäjiä varautumaan myös etätyöhön.

Tp3

Työpaketissa toteutettiin yrityskohtaisia tarvekartoituksia, joihin osallistui 20 yritystä. Kohderyhmäksi valikoitui työpaketissa 1 kyselyyn osallistuneet yritykset, jotka olivat ilmoittaneet halukkuutensa osallistua tarvekartoitukseen (58 kpl). Yrityskohtaisista tarvekartoituksista koostettiin raportti (liite 5) ja niiden perusteella löytyi konkreettisia aihealueita infopäiville. Raportti esiteltiin tulosten julkistamistilaisuudessa.

Työpaketissa järjestettiin neljä infopäivää lokakuussa kyselyissä esille tulleista tarpeista. Infoihin osallistui 20 henkilöä. Infopäivien teemat olivat: 1. Sosiaalisen median tehokkaampi hyödyntäminen. 2. Pilvipalveluiden ja Googlen ilmaisten palveluiden käyttöönotto ja nykyisen käytön tehostaminen. 3. Kotisivujen kuntokartoitus mm. hakukoneoptimointi, latautuminen, kävijäseuranta. 4. Tietoturva. Materiaali tallennettiin Naturpoliksen hanketiedostoihin ja tietoturvasta jäi tallenne myöhempää käyttöä varten. Hankkeessa järjestetyistä infotilaisuuksista lähetettiin osallistuneille lyhyt palautekysely, mutta vastauksia ei tullut. Yleinen ei kirjallinen palaute tietoiskuista oli positiivinen.

Tp4

Hankkeessa laadittiin kehittämissuunnitelma (liite 6), jossa otettiin huomioon kuntakohtaisuus, digitukipalvelut, etä- ja monipaikkainentyö ja verkkoyhteydet. Suunnitelmia hyödynnetään alueiden kehittämistyössä.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Työpaketin 4 kehittämissuunnitelmassa (liite 6) käsitellään kattavasti mahdollisia jatkotoimenpiteitä.

6. Allekirjoittajat ja päiväys

Kuusamossa 20.12.2022

Sanna-Mari Kynkäänniemi

Sanna-Mari Kynkäänniemi (Dec 20, 2022 12:20 GMT+2)

Sanna-Mari Kynkäänniemi
Projektikoordinaattori

Loppuraportti, allekirjoittamaton

Final Audit Report

2022-12-20

Created:	2022-12-20
By:	Heidi Korva (heidi.korva@naturpolis.fi)
Status:	Signed
Transaction ID:	CBJCHBCAABAAvE3dK5Gtz1e5ztGdj69rWMuLS3XmESjd

"Loppuraportti, allekirjoittamaton" History

- Document created by Heidi Korva (heidi.korva@naturpolis.fi)
2022-12-20 - 7:44:50 AM GMT
- Document emailed to kynkaann@gmail.com for signature
2022-12-20 - 7:45:42 AM GMT
- Email viewed by kynkaann@gmail.com
2022-12-20 - 10:18:54 AM GMT
- Signer kynkaann@gmail.com entered name at signing as Sanna-Mari Kynkäänniemi
2022-12-20 - 10:20:13 AM GMT
- Document e-signed by Sanna-Mari Kynkäänniemi (kynkaann@gmail.com)
Signature Date: 2022-12-20 - 10:20:15 AM GMT - Time Source: server
- Agreement completed.
2022-12-20 - 10:20:15 AM GMT